

ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена аналізу вітчизняного досвіду формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців у сфері технологій у контексті їх дослідницької діяльності в рамках вищої освіти. В роботі висвітлюється значення соціально-комунікативної компетентності для професійної діяльності майбутніх спеціалістів та їх інтеграції у сучасний ринок праці, який характеризується високим рівнем динаміки та потребою в ефективній взаємодії між фахівцями різних профілів. У статті розглядаються теоретичні основи соціально-комунікативної компетентності, включаючи її визначення, структуру та основні компоненти. Автори акцентують на важливості розвитку когнітивних, емоційних, поведінкових аспектів цієї компетентності та вміння ефективно взаємодіяти в команді, вирішувати конфлікти, адаптуватися до змін і використовувати комунікативні навички для досягнення професійних цілей. Далі, у статті аналізуються методологічні підходи до формування та розвитку соціально-комунікативної компетентності серед студентів технічних спеціальностей, включаючи інтерактивні методи навчання, проектну діяльність, групову роботу, дебати та дослідницькі проекти. Особлива увага приділяється ролі рефлексії та самоаналізу як інструментів для глибокого засвоєння соціально-комунікативних навичок. Підкреслюється значення практичного досвіду, який студенти отримують через участь у реальних дослідницьких та інноваційних проєктах, доповнюючи це акцентом на необхідності залучення студентів до міждисциплінарних проєктів, які сприяють розвитку універсальних комунікативних компетенцій.

У заключній частині статті підкреслюється, що формування соціально-комунікативної компетентності є важливою складовою комплексної підготовки майбутніх фахівців технологічних спеціальностей, що сприяє їх професійному розвитку, підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці та здатності до ефективної адаптації та інноваційної діяльності в сучасних умовах.

Ключові слова: вітчизняний досвід, формування компетентностей, соціально-комунікативна компетентність, майбутні фахівці технологій, дослідницька діяльність.

У контексті сучасної освітньої парадигми, важливість формування компетентностей, що сприяють розвитку соціальної взаємодії та комунікативної майстерності майбутніх спеціалістів у галузі технологій, набуває особливої актуальності. Розвиток цих компетентностей відіграє ключову роль у підготовці випускників, які здатні адаптуватися до швидкозмінних умов ринку праці та демонструвати високий рівень професійної взаємодії. В умовах глобалізації та інтеграції освітніх систем, підхід до оцінювання якості освіти зазнає суттєвих змін, відходячи від традиційних академічних норм оцінювання до комплексної оцінки професійних і соціальних навичок випускників. Цей процес вимагає від освітніх закладів зосередження на результативності навчання, яка вимірюється готовністю випускників до ефективної професійної діяльності у майбутньому.

У вітчизняній освітній практиці існує значний досвід розвитку соціально-комунікативних компетентностей майбутніх фахівців через дослідницьку діяльність. Дослідницька діяльність, як інтегральна частина навчального процесу, сприяє не тільки засвоєнню теоретичних знань, але й розвитку критичного мислення, вміння працювати в команді, а також набуттю навичок ефективної комунікації. Комунікативна компетентність у цьому аспекті розглядається як здатність індивіда до ефективного встановлення і розвитку контактів з іншими особами у контексті спільної діяльності. Сучасне суспільство ставить перед індивідом високі вимоги до вибору засобів та форм комунікації, які повинні бути адаптовані до конкретних цілей взаємодії та відповідати суспільним стандартам.

В контексті сучасних тенденцій розвитку суспільства, соціальна комунікація набуває особливого значення як ключова характеристика особистості XXI століття, що відображає загальнокультурний розвиток як індивіда, так і суспільства в цілому. Прискорення розвитку глобальних комунікаційних мереж, зокрема у віртуальному просторі, радикально трансформує структуру взаємодій між особистістю та соціальним середовищем, відкриваючи нові дороги для особистісного зростання. Проте цей процес також спричиняє певні виклики, адже комунікація в Інтернеті часто не передбачає розвитку глибинних комунікативних навичок, що може призводити до поверховості та стереотипності у спілкуванні. У сфері професійної підготовки, зокрема у галузях, пов'язаних із наданням соціальної допомоги та взаємодією на рівні «людина-людина», важливість комунікативної компетентності стає особливо акцентованою. Студенти, що здобувають освіту в таких напрямках, зіштовхуються з вимогою не лише володіти теоретичними знаннями, але й високим рівнем комунікативних навичок для ефективної соціальної та професійної діяльності у майбутньому. З огляду на це, в українському освітньому середовищі, розвиток комунікативної компетентності студентів, які готуються до професійної діяльності в соціальній сфері, виокремлюється як одне з найважливіших завдань. Це вимагає від вищих навчальних закладів впровадження інноваційних підходів та методик навчання, спрямованих на формування та розвиток не тільки фахових, але й комунікативних компетентностей, здатних задовольнити потреби сучасного суспільства та ринку праці.

У контексті вітчизняного освітнього досвіду значний інтерес представляє тема розвитку соціально-комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів у галузі технологій, зокрема через залучення до дослідницької діяльності. У працях видатних українських науковців, таких як Бібік Н., Винославська О., Земко О., Пентилюк М., Семенов О., акцентується на важливості формування комунікативних навичок у процесі навчання. Попри обширний науковий інтерес, детальний аналіз розвитку професійно-комунікативної компетентності в деяких спеціалізаціях, зокрема серед майбутніх істориків та політологів, ще не отримав належної уваги.

У процесі дослідження вітчизняного досвіду з формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі технологій значне місце займають роботи українських науковців. Аналіз останніх публікацій відображає глибоке дослідження цієї проблематики, зокрема, визначення та сутність соціально-комунікативної компетентності, що було висвітлено в праці Айзенбарта (2017). Розвиток комунікативних здібностей майбутніх фахівців в контексті сучасного навчального процесу став предметом дослідження Міщенко (2019), в той час як формування комунікативної культури серед молодого покоління було розглянуто Обдулою (2019). Також значний вклад у розвиток цієї тематики зробила Поморова (2019), дослідивши формування комунікативних компетенцій у майбутніх фахівців сфери обслуговування.

Ці дослідження підкреслюють мультиаспектний підхід до розуміння та реалізації соціально-комунікативної компетентності, акцентуючи на важливості її розвитку в рамках вищої освіти. Актуалізація цієї тематики у наукових працях відображає глибоке розуміння потреб сучасного освітнього процесу та вимог ринку праці, звертаючи увагу на необхідність формування у студентів не лише фахових знань, але й високого рівня комунікативних навичок.

В рамках аналізу вітчизняного досвіду з питань формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів у сфері технологій, особливу увагу приділено важливості комунікації як невід'ємної частини професійної активності. Комунікація як форма взаємодії представляється як складний, багатоаспектний процес встановлення і поглиблення контактів між індивідами, що ініціюється з метою спільної діяльності, обміну інформацією або реалізації спільної стратегії. Таке спілкування є фундаментальною умовою для суспільно-трудових взаємин.

У контексті соціальної психології підкреслюється, що комунікація є складним та багатограним процесом, в якому можна виокремити три взаємопов'язані аспекти: комунікативний аспект, що охоплює обмін інформацією; інтерактивний аспект, який стосується організації спільної діяльності та взаємодії; та перцептивний аспект, що включає процеси прийняття та сприйняття один одного, сприяючи глибшому розумінню між учасниками комунікації. Такий підхід дозволяє розглядати комунікацію не тільки як інструмент обміну інформацією, але й як засіб розвитку взаєморозуміння та співпраці, що є критично важливим для формування ефективних професійних команд в сфері технологій.

Вивчення соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців у сфері технологій у контексті вітчизняної науки зазнало значного розвитку завдяки роботам таких науковців, як Айзенбарт М., Верченко Л., Качмарчик С., Кравець О. та Самборська Н., Левус Н., Холод О. Ці дослідники зосередили увагу на цілісному розумінні концепції соціально-комунікативної компетентності, розглядаючи її як інтегративну якість, що включає здатність до ефективної взаємодії в професійній сфері. Окремо слід відзначити дослідження Москаленко О., який зосередився на аналізі формування даної компетентності серед майбутніх спеціалістів транспортної галузі, та Помилуйко В., що діагностувала розвиток соціально-комунікативної компетентності у дорослих. Климова Н., Ковальова О., Лук'яничук Н., Савченко Ю. висвітлили аспекти соціально-комунікативної компетентності обдарованих учнів початкової школи, в той час як Стюпкіна А. та Трубник І. дослідили формування цієї компетентності серед майбутніх фахівців соціальної сфери. Тимофєєва О. зосередила увагу на розвитку соціально-комунікативної компетентності майбутніх судоводів.

Огляд наукових праць свідчить про багатогранність підходів до вивчення та формування соціально-комунікативної компетентності, проте виявлено, що аспект формування даної компетентності серед здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання залишається малодослідженим. Це підкреслює необхідність подальших досліджень у даній області, зокрема в контексті адаптації освітніх процесів до сучасних викликів.

Вивчення питання формування соціально-комунікативної компетентності у майбутніх фахівців галузі технологій займає важливе місце в українській науковій спільноті. Значний внесок у розуміння цієї проблематики зробили такі вчені, як Стюпкіна А., який критично аналізує семантичну надмірність терміну «соціальні комунікації», вказуючи на його очевидність, адже комунікація не може існувати без участі двох або більше осіб, які разом формують соціум [12, с. 248]. Водночас, інша думка, яку поділяють багато українських та європейських науковців, вбачає в соціальних комунікаціях різноманітність їх проявів – від анти-соціальних до девіантних, від міських до сільських, а також різні типи за каналами передачі інформації та формами взаємодії. Верченко Л. висвітлює ідею, що сучасний конкурентоспроможний фахівець повинен не лише володіти професійними знаннями та уміннями, але й бути здатним до ефективної соціальної взаємодії, виконувати соціальні функції, встановлювати нормальні соціальні відносини, дотримуючись при цьому встановлених норм поведінки [2].

Для глибшого розуміння сутності соціально-комунікативної компетентності, яка розглядається як ключова складова професійної компетентності здобувачів вищої освіти, важливим є аналіз наукових визначень

даної концепції. Компетентність в цьому контексті виступає як динамічна комбінація знань, способів мислення, цінностей, навичок, умінь та інших особистісних якостей, що забезпечують здатність індивіда до успішної професійної та навчальної діяльності, як зазначено в документах Освітнього омбудсмена України. Такий підхід вимагає інтегрованого врахування різноманітних аспектів соціальної взаємодії і комунікації в процесі підготовки майбутніх фахівців, що відкриває широкі перспективи для подальших досліджень у даній області.

У рамках вивчення питань формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі технологій вітчизняним науковим співтовариством, особлива увага приділяється аналізу взаємозв'язку між соціальною та комунікативною компетентностями. У цьому контексті роботи Климової Н., Ковальнової О., Лук'янчук Н., Савченко Ю. важливі тим, що вони вказують на нерозривність соціальної та комунікативної компетентностей, визначаючи соціально-комунікативну компетентність як здібність індивіда до ефективного взаємодії з іншими особами, що відбувається на фоні суспільно прийнятної поведінки та включає вміння будувати партнерські відносини.

Айзенбарт М. подає інтегральне розуміння соціально-комунікативної компетентності, підкреслюючи її як основоположну характеристику особистості, що сприяє адаптації у соціальній реальності через використання комунікативних механізмів та забезпечує вплив на власну поведінку та поведінку оточуючих у процесі спілкування. Таке розуміння розширює перспективу взаємодії в соціальному середовищі, наголошуючи на важливості ефективної комунікації [1, с. 3]. Висновки цих досліджень підкреслюють значущість соціально-комунікативної компетентності як для особистісного розвитку, так і для професійного успіху в сучасному світі. Вони відображають комплексний підхід до розуміння даної компетентності, що об'єднує здатність до взаємодії, комунікації та соціальної адаптації, що є ключовими для формування конкурентоспроможного фахівця в галузі технологій.

У дослідженні процесів формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі технологій, українські науковці акцентують на взаємодії між соціальною та комунікативною аспектами даної компетентності. Автори як Климова Н., Ковальова О., Лук'янчук Н., Савченко Ю. вказують на тісний зв'язок між соціальними та комунікативними вміннями, виходячи з того, що соціально-комунікативна компетентність включає здатність індивіда ефективно спілкуватися та взаємодіяти з іншими, ураховуючи їх очікування та потреби в рамках прийнятої поведінки [3].

Таким чином, вітчизняні дослідження підкреслюють комплексний характер соціально-комунікативної компетентності, її значення для професійного розвитку та взаємодії в соціальному середовищі, виділяючи різноманітні аспекти та складові, що вимагають подальшого аналізу та вдосконалення в процесі підготовки майбутніх фахівців.

Вивчення формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі технологій відображає глибокий інтерес українських дослідників до розробки ефективних підходів у цій сфері. Левус Н. детально аналізує структуру даної компетентності, виокремлюючи важливість готовності до контактів з іншими, вміння налагоджувати та підтримувати спілкування, а також здатність до адаптації в соціальному середовищі. Окремо відмічається значення усвідомлення різноманітності соціальних ролей та розвитку внутрішніх механізмів регуляції комунікативних дій. Качмарчик С. пропонує чотирьохкомпонентну модель, що охоплює мотиваційний, когнітивний, інтерактивний та перцептивний аспекти. Цей підхід наголошує на значенні мотивації до взаємодії, глибоких знань у сфері комунікації, вміння ефективно втілювати ділове спілкування та здатності до емпатії й саморефлексії в процесі взаємодії [6, с. 182]. Також важливим є дослідження Москаленка О., яке акцентує на соціальній та комунікативній складових соціально-комунікативної компетентності, визначаючи їх як основу для професійно-особистісної незалежності, прагнення до професійного успіху та вміння будувати міжособистісні відносини [9].

У сучасному світі соціальна комунікація стає однією з ключових компетенцій, необхідних для адаптації особистості в широкому спектрі соціальних взаємодій. Швидкий розвиток комунікаційних технологій, особливо у сфері Інтернету, кардинально змінює взаємозв'язки між індивідами та колективами, відкриваючи нові перспективи для розвитку особистості. Однак, комунікація в онлайн-середовищі не завжди сприяє розвитку глибоких комунікативних навичок, оскільки дистанційний формат взаємодії може спричинити формалізацію та поверховість спілкування. З огляду на це, важливо звернути увагу на необхідність інтеграції соціально-комунікативної компетентності в освітній процес, особливо у сфері підготовки майбутніх фахівців технологічних спеціальностей. Розуміння та вдосконалення цієї компетентності мають відбуватися не лише на теоретичному рівні, але й через практичну взаємодію в реальних та віртуальних середовищах, забезпечуючи глибину та багатогранність комунікаційного досвіду. Такий підхід сприятиме формуванню висококваліфікованих спеціалістів, здатних до ефективного взаємодії у професійному середовищі та адаптованих до швидко змінювальних умов сучасного комунікаційного простору.

Комунікативність, за описом В. Кан-Каліка, є багатогранним явищем, яке включає комунікабельність, соціальну спорідненість і альтруїстичні нахили особистості. Основною вважається здатність отримувати задоволення від взаємодії з іншими, бажання перебувати у колективі та тенденція приносити радість оточуючим. Ю. Ханін доповнює це визначення, розглядаючи комунікативність як синтез потреби в спілкуванні, емоційного реагування на процес комунікації та наявності комунікативних навичок і умінь [7]. Таким

чином, соціально-комунікативна компетентність виступає як важлива складова професійних якостей спеціаліста, яка передбачає не тільки наявність знань та умінь для ефективного взаємодії з іншими в професійному контексті, але й готовність до контактів, спроможність адаптуватися до різних соціальних ролей та здатність ефективно комунікувати, засновану на внутрішньому бажанні та емоційному резонансі з оточенням. Розвиток цієї компетентності в процесі дослідницької діяльності майбутніх фахівців є ключовим для їх професійного становлення та успішної адаптації в динамічному технологічному середовищі.

Комунікативність особистості розкривається не лише як здатність до взаємодії з іншими, але й як багатогранне явище, що охоплює соціальну спорідненість, альтруїстичні тенденції та комунікабельність, що розуміється як задоволення від процесу спілкування. Ці аспекти підкреслюють важливість комунікативних навичок і умінь у реалізації професійного потенціалу особистості. Сучасні дослідження в галузі комунікації розгалужуються на два основні напрямки. Одне з підходів, представлене О. Гойхманом, акцентує на необхідності формування комунікативної поведінки як елемента завершеної освіти молодшої людини. Інше, яке представляють Ю. Сорокін, Є. Тарасов та ін., визначає комунікативну культуру як набір особистісних якостей і поведінкових стратегій, спрямованих на ефективне спілкування і досягнення мети взаємодії. І. Тимченко розглядає комунікативну культуру як цілісне утворення, що сприяє адаптації та самореалізації особистості в сучасному суспільстві [8, с. 130].

Концепція «комунікації» трактується ширше, ніж «спілкування», охоплюючи не лише обмін інформацією між рівноправними партнерами, але й активне вироблення нової інформації в процесі взаємодії. Така взаємодія передбачає не тільки обмін знаннями, але й їх трансформацію, доповнення та активне використання в процесі спілкування, підкреслюючи активну позицію суб'єктів у цьому процесі. Отже, соціально-комунікативна компетентність виявляється ключовою для реалізації професійного потенціалу майбутніх фахівців, забезпечуючи не тільки володіння знаннями та навичками, але й розвиток глибоких міжособистісних взаємин та адаптацію в професійному середовищі та суспільстві в цілому [4, с. 112].

У дослідженні процесів формування соціально-комунікативної компетентності у майбутніх спеціалістів технологічних напрямів, акцентується на важливості комунікації як фундаментальної здібності, необхідної для професійного розвитку. В. Кашкін підкреслює, що комунікація виступає як обмін значеннями між особами через систему символів та знаків, вказуючи на її еволюцію від інстинктивної до регульованої поведінки. Г. Почепцов розширює це розуміння, вважаючи комунікацію засобом впливу та зміни поведінки, що сприяє соціальній взаємодії. А. Добрович, аналізуючи динаміку комунікаційного процесу, виділяє чотири основні етапи: ініціація дії, уточнення контексту, власне дія та її завершення. Такий підхід демонструє, що ефективна комунікація передбачає не лише передачу інформації, але й досягнення певних змін в перцепції та поведінці учасників.

Різноманітність інтерпретацій поняття «комунікація» підкреслює її інтерсуб'єктивний та діяльнісний характер. Обмін інформацією та рівень освіченості в аспектах міжособистісного спілкування є вирішальними для ефективності комунікативної взаємодії.

Таким чином, вітчизняний досвід у сфері формування соціально-комунікативної компетентності підкреслює комплексний підхід до розуміння комунікації як взаємодії, що охоплює не лише технічний аспект обміну інформацією, але й психологічні та соціальні компоненти, сприяючи розвитку професійних якостей майбутніх фахівців.

У рамках аналізу українського досвіду формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів у сфері технологій, велика увага приділяється вивченню динаміки спілкування як взаємодії, що вимагає від особистості не тільки володіння певними комунікативними навичками, але й здатності до створення атмосфери відкритості та довіри. Л. Гранюк акцентує на необхідності вміння створювати позитивний емоційний фон, використовуючи «теплий» стиль спілкування, а також на важливості адаптації комунікації до потреб співрозмовника та на готовності до позитивного самосприйняття і сприйняття інших. А. Деркач та Н. Кузьміна вважають, що спілкування переважає над простим обміном інформацією, представляючи собою складний процес взаємодії та взаємовпливу. У контексті спільної діяльності, учасники спілкування здобувають знання про власні якості, способи вирішення завдань та емоційні переживання один одного. Згідно з О. Леонтьєвим, спілкування, будучи специфічною формою діяльності, все ж таки зберігає діяльнісну природу, відрізняючись процесами, де спілкування є як спільна діяльність, так і самостійна цінність. Це підкреслює різницю між спілкуванням, яке задовольняє потреби через організацію діяльності, та спілкуванням, що стає самостійною метою [5, с. 148].

Аналізуючи підходи до розуміння спілкування, можна констатувати, що воно відіграє ключову роль у розвитку та функціонуванні особистості, стаючи фундаментальним аспектом її соціалізації та професійної компетентності. Розуміння та розвиток соціально-комунікативної компетентності в процесі навчання та дослідницької діяльності стає невід'ємною частиною підготовки фахівців, що вимагає не лише теоретичного осмислення, але й практичної реалізації в професійному спілкуванні та міжособистісних взаємодіях.

Вивчення психолого-педагогічної літератури підтверджує, що розвиток міжособистісної комунікації тісно пов'язаний з професійною підготовкою майбутнього фахівця, де спілкування виступає як основний засіб здійснення комунікативної діяльності. Комунікативна компетентність формується в процесі навчання та спільної діяльності, забезпечуючи соціалізацію та розвиток інтелектуального потенціалу індивіда. Таким

чином, комунікативна культура в освітньому процесі вищих навчальних закладів виступає як фундамент для формування соціально-комунікативної компетентності, об'єднуючи індивідів у спільній діяльності та взаємодії, що є ключовим для успішної професійної реалізації майбутніх фахівців.

У дослідженні процесів розвитку соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі технологій, акцентується увага на комплексному підході до визначення комунікативної компетентності. Л. Петровська вбачає у ній злиття знань соціально-психологічної природи та умінь їх застосування в конкретних ситуаціях, аналіз мотивів і стратегій поведінки, усвідомлення перешкод у досягненні взаєморозуміння, та оволодіння методами спілкування. Ю. Смелянов розглядає комунікативну компетентність як здібність індивіда орієнтуватися у ситуаціях спілкування, що базується на широкому спектрі знань, чуттєвому досвіді, та вмінні використовувати різні засоби комунікації, набуті в соціальному контексті. Визначення включає розуміння особистісних потреб, перцептивних умінь, готовності до сприйняття нового, інтернаціональної та екологічної культур, а також вміння персоналізувати середовище та економічної обізнаності [2].

Так, комунікативна компетентність виступає як ідейно-моральна категорія, що впливає на ставлення особистості до суспільства та природного середовища, об'єднуючи їх у єдиний комплекс світосприйняття. М. Заброцький та С. Максименко трактують її як інтегральну характеристику, яка відображає моральні позиції, загальну орієнтацію та рівень спілкувальності індивіда. А. Добрович наголошує на постійній готовності особистості до контакту, розглядаючи комунікативну компетентність через призму активного мислення і життя в діалозі. Це підкреслює важливість адаптації до змінюваних умов спілкування та врахування інтуїтивних очікувань співрозмовника [10, с. 140].

Отже, формування комунікативної компетентності у процесі навчання та дослідницької діяльності є невід'ємною частиною підготовки майбутніх фахівців, забезпечуючи їх ефективну взаємодію у професійному середовищі та соціумі.

В. Кан-Калік розглядає комунікативну компетентність як невід'ємну частину людського існування та активності, акцентуючи на тому, що ефективна реалізація комунікативних актів передбачає наявність певних навичок та умінь. Така активність вимагає від особистості заздалегідь встановленої мети щодо розвитку власної комунікативної компетентності, що, в свою чергу, передбачає вибір адекватних методів та засобів навчання. С. Петрушин виділяє у комунікативній компетентності когнітивні, емоційні та поведінкові складові, підкреслюючи її комплексний характер. Це визначення наголошує на інтегрованому підході до розуміння комунікативної компетентності, що включає широкий спектр психологічних аспектів взаємодії. Згідно з Л. Столяренко, комунікативна компетентність виявляється через здатність індивіда встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими, досягаючи при цьому взаєморозуміння та кращого усвідомлення ситуації спілкування. Він вважає, що комунікативна компетентність має систему внутрішніх ресурсів, необхідних для здійснення ефективного обміну інформацією у різноманітних контекстах міжособистісної взаємодії. Т. Гордоном було визначено критерії комунікативної компетентності як здатність виходити з різних ситуацій, зберігаючи власну волю та не відбираючи її у співрозмовника, що передбачає партнерську позицію у спілкуванні. Це визначення підкреслює значення рівноправної взаємодії, відмовляючись від домінування однієї сторони над іншою [11, с. 372].

Отже, комунікативна компетентність виступає як комплексна система знань, умінь та навичок, що дозволяє особистості ефективно взаємодіяти у соціальному середовищі, досягати взаєморозуміння та реалізувати власні цілі в контексті міжособистісного спілкування. Розвиток такої компетентності в рамках вищої освіти є ключовим аспектом підготовки майбутніх фахівців, забезпечуючи їх готовність до професійної діяльності та соціальної взаємодії.

Висновки. Отже, розглядаючи тему вітчизняного досвіду формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців технологій у процесі дослідницької діяльності можна констатувати, що цей процес є багатовимірним і вимагає комплексного підходу. Розвиток соціально-комунікативної компетентності виявився ключовим для підготовки майбутніх спеціалістів, забезпечуючи їх не лише необхідними професійними знаннями, але й уміннями ефективно спілкуватися, взаємодіяти в команді, розв'язувати конфлікти та адаптуватися до змін у робочому середовищі.

Використана література:

1. Айзенбарт М. М. Сутність поняття «соціально-комунікативна компетенція» в сучасній науковій парадигмі. *Молодий вчений*. 2017. № 4.3 (44.3). С. 3.
2. Верченко Л. С. Розвиток соціально-комунікативної компетентності майбутніх викладачів закладів вищої освіти у процесі магістерської підготовки : дис. ... д-ра філософії : 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Дніпро, 2020. 362 с.
3. Галацин К., Хом'як А. Комунікативна культура майбутнього фахівця : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 132 с.
4. Качмарчик С. Г. Використання інтерактивних технологій у формуванні соціально-комунікативної компетентності студентів-менеджерів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. 2017. № 259. С. 110–115.
5. Кравець О., Самборська Н. Формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців нефілологічних спеціальностей на заняттях з англійської мови засобами інформаційно-комунікативних технологій. *Нові технології навчання* : зб. наук. пр. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ. 2019. Вип. 92. С. 148–150.
6. Левус Н. І. Чинники соціально-комунікативної компетентності молоді. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2011. № 27. С. 180–189.

7. Лупак Н. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецтва : засади інтермедіальної технології : монографія. Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. 452 с.
8. Міщенко І. В. Розвиток комунікативних здібностей майбутніх фахівців в умовах сучасного навчального процесу. *Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах комунікації: досвід, проблеми, перспективи* : збір. мат. конф. / голова редкол. Удалова О. А., члени редкол. Буянова Г. В., Ватагіна В. В., Івженко Ю. В., Похресник А. К. Дніпро : ЖУРФОНД, 2019. С. 130–132.
9. Москаленко О. І. Особливості формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців транспортної галузі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогіка*. 2017. № 5.
10. Обдула Т. М. Проблема формування у молодого покоління комунікативної культури. *Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах комунікації : досвід, проблеми, перспективи* : збір. мат. конф. / голова редкол. Удалова О. А., члени редкол. Буянова Г. В., Ватагіна В. В., Івженко Ю. В., Похресник А. К. Дніпро : ЖУРФОНД, 2019. С. 139–144.
11. Поморова Н. А. Особливості формування комунікативних компетенцій майбутніх фахівців сфери обслуговування. *Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в сучасних умовах комунікації: досвід, проблеми, перспективи* : збір. мат. конф. / голова редкол. Удалова О. А., члени редкол. Буянова Г. В., Ватагіна В. В., Івженко Ю. В., Похресник А. К. Дніпро : ЖУРФОНД, 2019. С. 370–375.
12. Стьопкіна А. С., Трубник І. В. Формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. *Духовність особистості : методологія, теорія і практика*. 2021. № 1 (100). С. 248.

References:

1. Aizenbart M. M. (2017) Sutnist poniattia «sotsialno-komunikatyvna kompetentsiia» v suchasni naukovi paradyhmi. [The essence of the concept of «social-communicative competence» in the modern scientific paradigm]. *Molodyi vchenyi*. № 4.3 (44.3). S. 3 [in Ukrainian].
2. Verchenko L. S. (2020) Rozvytok sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv zakladiv vyshchoi osvity u protsesi mahisterskoi pidhotovky. [Development of social and communicative competence of future teachers of higher education institutions in the process of master's training] : dys. ... d-ra filosofii : 015 Profesiina osvita (za spetsializatsiamy). Dnipro. 362 s. [in Ukrainian].
3. Halatsyn K., Khomiak A. (2019) Komunikatyvna kultura maibutnoho fakhivtsia : monohrafiia. [Communicative culture of the future specialist: monograph]. Lutsk : Vezha-Druk. 132 s. [in Ukrainian].
4. Kachmarchyk S. H. (2017) Vykorystannia interaktyvnykh tekhnolohii u formuvanni sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv-menedzheriv. [The use of interactive technologies in the formation of social and communicative competence of managerial students]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia : Pedahohika, psykholohiia, filosofiia*. (259). Š. 110–115 [in Ukrainian].
5. Kravets O., Samborska N. (2019) Formuvannia sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv nefilolohichnykh spetsialnostei na zaniattiakh z anhliiskoi movy zasobamy informatsiino-komunikatyvnykh tekhnolohii. [Formation of socio-communicative competence of future specialists of non-philology majors in English language classes by means of information and communication technologies]. *Novi tekhnolohii navchannia : zb. nauk. pr. DNU «Instytut modernizatsii zmistu osvity»*. Kyiv. Vyp. 92. S. 148–150 [in Ukrainian].
6. Levus N. I. (2011) Chynnyky sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti molodi. [Factors of social and communicative competence of young people]. *Naukovi studii iz sotsialnoi ta politychnoi psykholohii*. (27). S. 180-189 [in Ukrainian].
7. Lupak N. M. (2020) Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv mystetstva: zasady intermedialnoi tekhnolohii. [Formation of communicative competence of future art teachers: principles of intermedia technology : monograph] : monohrafiia. Ternopil : Pidruchnyky i posibnyky. 452 s. [in Ukrainian].
8. Mishchenko I. V. (2019) Rozvytok komunikatyvnykh zdbnostei maibutnikh fakhivtsiv v umovakh suchasnoho navchalnoho protsesu. [Development of communicative abilities of future specialists in the conditions of the modern educational process]. *Sotsialno-pedahohichni osnovy rozvytku osobystosti v suchasnykh umovakh komunikatsii: dosvid, problemy, perspektyvy* : zbir. mat. konf. / holova redkol. Udalova O. A., chleny redkol. Buianova H. V., Vatahina V. V., Yivzhenko Yu. V., Pokhresnyk A. K. Dnipro : ZhURFOND. S. 130–132 [in Ukrainian].
9. Moskalenko O. I. (2017) Osoblyvosti formuvannia sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv transportnoi haluzi. [Peculiarities of the formation of social and communicative competence of future specialists in the transport industry]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriiia : Pedahohika*. № 5 [in Ukrainian].
10. Obdula T. M. (2019) Problema formuvannia u molodoho pokolinnia komunikatyvnoi kultury. [The problem of formation of communicative culture in the young generation]. *Sotsialno-pedahohichni osnovy rozvytku osobystosti v suchasnykh umovakh komunikatsii : dosvid, problemy, perspektyvy* : zbir. mat. konf. holova redkol. Udalova O. A., chleny redkol. Buianova H. V., Vatahina V. V., Yivzhenko Yu. V., Pokhresnyk A. K. Dnipro : ZhURFOND. S. 139-144 [in Ukrainian].
11. Pomorova N. A. (2019) Osoblyvosti formuvannia komunikatyvnykh kompetentsii maibutnikh fakhivtsiv sfery obsluhovuvannia. [Peculiarities of formation of communicative competences of future specialists in the field of service]. *Sotsialno-pedahohichni osnovy rozvytku osobystosti v suchasnykh umovakh komunikatsii: dosvid, problemy, perspektyvy* : zbir. mat. konf. / holova redkol. Udalova O. A., chleny redkol. Buianova H. V., Vatahina V. V., Yivzhenko Yu. V., Pokhresnyk A. K. Dnipro : ZhURFOND. S. 370–375 [in Ukrainian].
12. Stopkina A. S., Trubnyk I. V. (2021) Formuvannia sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi sfery. [Formation of social and communicative competence of future specialists in the social sphere]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka*. № 1 (100). S. 248 [in Ukrainian].

O. Tytarenko, V. Komashko. Domestic experience of forming social and communicative competence of future technology specialists in the process of research activity.

The article is devoted to the analysis of the domestic experience of the formation of social and communicative competence of future specialists in the field of technology in the context of their research activities within the framework of higher education. The work highlights the importance of social and communicative competence for the professional activity of future specialists

and their integration into the modern labor market, which is characterized by a high level of dynamics and the need for effective interaction between specialists of different profiles. The article examines the theoretical foundations of social-communicative competence, including its definition, structure, and main components. The authors emphasize the importance of developing cognitive, emotional, behavioral aspects of this competence and the ability to effectively interact in a team, resolve conflicts, adapt to changes and use communication skills to achieve professional goals. Further, the article analyzes methodological approaches to the formation and development of social-communicative competence among students of technical specialties, including interactive learning methods, project activities, group work, debates and research projects. Special attention is paid to the role of reflection and introspection as tools for deep learning of social and communicative skills. The importance of practical experience that students receive through participation in real research and innovation projects is emphasized, complementing this with an emphasis on the need to involve students in interdisciplinary projects that contribute to the development of universal communicative competences.

The final part of the article emphasizes that the formation of social and communicative competence is an important component of the complex training of future specialists in technological specialties, which contributes to their professional development, increasing competitiveness in the labor market and the ability to effectively adapt and innovate in modern conditions.

Key words: domestic experience, competence formation, social-communicative competence, future technology specialists, research activity.

UDC 373.3.016:811.111'36

DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.98.22>

Khadzhinova I., Ntreba M., Hodorozha A., Kanchenko K.

TEACHING ENGLISH GRAMMAR IN PRIMARY SCHOOL USING GAMIFIED ONLINE PLATFORMS

European integration processes in Ukraine require an individual to have a high level of foreign language skills. This leads to actualization of the problem of effective foreign language learning in educational institutions. According to the Concept of the New Ukrainian School, a graduate of a general secondary education institution should have developed foreign language communicative competence, and the level of English language proficiency should correspond to level B1 (independent user: threshold) of the Common European Framework of Reference for Languages. This leads to the fact that the issue of learning a foreign language from an early age is becoming more and more significant. The peculiarities of learning grammar as one of the most difficult aspects of the English language in primary school are considered in the article, the English grammatical competence is characterized, the age characteristics of primary school children are analysed, which must be taken into account in the process of learning a foreign language. The structure of grammatical competence for primary school students is determined, which includes: grammatical knowledge (meaning and forms), grammatical skills in speech (receptive – for listening and reading in order to understand the structure of the language, reproductive – for oral and written expression of speech acts from the point of view of correct application of language structures in speech), information about grammar.

The aim of the article is to study and analyse gamified online resources for teaching English grammar in primary school. The lack of all primary school students in Ukraine the opportunity to attend lessons offline, and the need to adapt to distance learning, requires foreign language teachers to use a variety of additional resources to effectively organize the learning process, both in class and at any time convenient for students.

The study examines and provides examples of the usage of such gamified online resources as Baamboozle, LearningApps and Wordwall, which enable the teacher to motivate students to study and implement a person-oriented approach.

Key words: primary school, New Ukrainian school, foreign language communicative competence, grammatical foreign language competence, Baamboozle, LearningApps, Wordwall, gamification, online platforms.

(статтю подано мовою оригіналу)

The Concept of the New Ukrainian School (NUS) defines a number of tasks, the most important of which are the all-round development of the personality of the school student, as well as the formation of key competencies, particularly foreign language communicative competence. Its implementation at NUS is provided by linguistic and socio-cultural experience, coordinated with the age capabilities of primary school students. Considering this, in the modern educational space there is a problem of studying and implementing modern advanced methods, as well as the use of effective forms and methods of teaching, including teaching English in primary school.

Therefore, the need to adapt lessons to modern requirements, take into account the individual characteristics of students and use interactive technologies becomes urgent. In addition, due to recent events in Ukraine, distance learning is becoming more widespread. There is a problem of effective learning of English in primary grades in the absence of direct contact with teachers and a significant reduction in opportunities for interaction between students. Distance learning limits the possibilities of using traditional methods and requires the introduction of interactive online tools that can help better learn the material and arouse curiosity in students.

Thus, the solution to this problem is achieved thanks to the combination of traditional and innovative approaches to teaching grammar in English lessons in primary school, the implementation of specialized programs and interactive platforms for distance learning of younger schoolchildren in order to successfully learn English online, support